

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Cyrlometodějská teologická fakulta
Katedra pastorální a spirituální teologie

Univerzitní 22, 771 11 OLOMOUC

Vedoucí katedry: E-mail – ambros@cmtfnw.upol.cz; Tel.: 58 563 7140

Sekretářka katedry: E-mail – geblovap@cmtf.upol.cz; Tel. 58 563 7174

prof. PhDr. Ludvík Armbruster,
děkan KTF UK v Praze

Věc: Oponentský posudek disertační práce

Mgr. Petr Hruška, STL, *Pastorační rady farnosti v české církevní provincii jako realizace synodality v pastorační praxi*, I.-II., Dizertační práce, KTF UK v Praze, Praha 2009, 683 stran, Přílohy /Svazek II/, s. 497-683; Bibliografie, s. 453-492.

Předložená rozsáhlá disertační práce kolegy Petra Hrušky přináší novou formulaci vize *synodálně orientované pastorační rady farnosti (PRF)*. V práci je představena církevní struktura na rovině farnosti, která participuje na procesu rozhodování v církvi, s ohledem na princip synodality a je zakotvena v partikulárním právu. Tvoří výchozí rámec, v němž se v pastorační službě církve uskutečňuje spirituálně-charismatická role pospolu s požadavkem její dostatečné efektivity.

Práce vychází z rozsáhlého výzkumu, obsahuje analýzy pastoračních rad farností v Čechách, jejich profilace a fungování. Analýza je vymezena rokem 1990 (1995), do historického kontextu ji zasazuje krátký historický úvod (s. 31-35) a podrobné seznámení se zahraniční praxí (s. 59-92). Těžištěm se však stává až období po roce 2003, přesněji řečeno pastorační prognóza navrhovaných změn v blízké budoucnosti. Dále obsahuje práce přehledovou stať klíčové ekleziologické pozice autora, která je jeho druhým východiskem reflexe PRF z hlediska synodality. Konečně je celá práce protkána zápasem o kriticky podložené metodologické přístupy, umožňující formulování kritizovatelných imperativů pastorační praxe. Nelze si nepovšimnout angažovanosti autora, který sám sebe představuje – v duchu Lonerganově – jako teologa zodpovědného za pastorační službu církve.

Struktura práce je podřízena autorově *pathosu* o co nejuplněnší řešení otázky. Z tohoto důvodu v první kapitole široce rozvádí *Kontextová východiska PRF v Čechách* (s. 31-112) a v druhé kapitole *Situační reflexi PRF v Čechách* (s. 113-178). Autorovo uvedení do historie farních rad je rozvinuto formou podrobného studia geneze celé problematiky v dokumentech magisteria (s. 36-59) a studiem partikulárních pokoncilních iniciativ (s. 59-92). Přehledová stať je instruktivní, zasvěceně uvádí do pochopení celého složitého vývoje PTF v Německu a anglosaském světě. Vhodným doplněním je komentář všech přístupných prací na toto téma v češtině (s. 93-112; autorovi není známá moje práce na toto téma: *Pastorační plán Katolické církve na Slovensku 2007-2013*, in *Duchovní pastier*, 89/4, /2008/, s. 204-214 a především *Pastorační rada jako místo komunikace, rozhodování a duchovního rozlišování*, in *Duchovní pastier*, 89/4 /2008/, s. 214-221). Výsledkem systematického zpracování terénního výzkumu je zmapování stávajícího stavu farních rad a podrobný rozbor výsledků partikulárního práva, který autor hodnotí z dobrých důvodů jako „rozporuplný“ (s. 142-143). *Analýza Plenárního*

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

sněmu Katolické církve v ČR ukazuje jednotlivé tendence jeho fází. Vyznívá oprávněně kriticky: během celého sněmovního procesu bylo téma zpracováno bez „systematičtějšího kontaktu s živou prakticko-teologickou diskuzí tohoto tématu“ (s. 153). Jeho kvalitativní výzkum je mu příležitostí k ujasnění profilace pastoračních rad.

Otázka teologického konceptu synodality je podána ve třetí kapitole (*Teologické základy synodality*, s. 179–270), s odvoláním se na M. Kehla, Petera C. Phana, D. Doyle, A. Dullese a C. V. Pospíšila. Autor téma synodality vidí téměř výlučně z hlediska PRF, proto v jednotlivých ekleziologických konceptech hledá opěrné body pro řešení otázek, které si klade. Jde o představení kompilace, s výběrem na vlastní ekleziologickou vizi. Cenné je upřesnění pojmů a jejich systematizace: pomocí *relecture* nechává diskutované téma synodality vstupovat do studované otázky PRF. Autor přesvědčivě hovoří o jednotlivých konceptech a promyšleně je komentuje. Přejímá ekleziologická východiska německého teologa M. Kehla a jím navrženou terminologii, rozlišující roviny (strukturní, efektivní, emotivní) a tendence (demokratizující, konzultativní, spiritualizující, s. 214). Můžeme je považovat za stavební kameny celé jeho teze. V tomto smyslu by bylo možno i změnit název celé práce. Provedené excerptce a recepce současné teologické diskuze polarity laik – kněz (s. 215–232) je přesvědčivá. Premisa, kterou zde autor postuluje, se pak stává ekleziologickým východiskem pro jeho vidění PRF: „Základním subjektem poslání církve je specifické, Kristem poslané, Duchem svatým oživené a k plnosti království Boha Otce spolu se všemi lidmi směřující společenství Kristových učedníků a učednic, které je jako synodálně, tak ‚hierarchicky‘ konstituované a tudíž spolupracující...“ (s. 233). Autor poněkud nečekaně přidává exkurz, týkající se *teologie dialogu* (3.3), *teologie smyslu pro víru* (3.4), které pak rozvíjí v ilustracích jednotlivých způsobů hovorů, jeho slovníkem *dialektů* (*Příklady praktických přístupů k rozvoji synodality*, 3.5). Čtvrtá kapitola (*Organizační inspirace synodality*, s. 271–338) studuje současné manažerské modely, které mohou být k jeho práci relevantní. Autor se rozhoduje pro dvě z nich: organické systematické struktury a symbolicko-interpretativní perspektivy. Výběr autorů a pramenů ukazuje na volbu, odpovídající celé jeho práci, na pronikající intuici nutného propojení ekleziologických modelů s moderními formami řízení, doplněných spirituálně.

S pozoruhodným přístupem se setkáváme v kapitole šesté (*Prakticko-teologická reflexe*, s. 339–414; neúplný název by měl být doplněn). Autor podobně, jako na jiných místech, shrnuje dosavadní část práce a načrtává profil synodálně orientované PTF (s. 340–356). Sleduje následně tuto myšlenku: „... do jaké míry a jakým způsobem učení církve **odpovídá** námi prezentovanému pochopení církve...“ (s. 339). Naznačený postup je k pochopení celé práce klíčový. Ekleziologie společenství (*communio*) je založena na koexistenci charismatické a institucionální podoby církve, která je utvářena zároveň synodálně a hierarchicky. Termín „ko-esenciality“ Jana Pavla II. a termín „zároveň“ – „souběžnost“, který se opírá o definici katolické církve M. Kehla (s. 340–341) se stává jádrem autorova výkladu. To umožňuje hovořit o tajemství Trojice jako o obrazu života církve a o životě církve jako obrazu života Trojice. Dovolávání se Trojice v ekleziologii je možné jen tehdy, jestliže o církvi nemluvíme v témže smyslu jako o Trojici, ale ani ne ve smyslu zcela rozdílném, tzn. analogicky, tj. částečně ve shodném a částečně v různém významu. Církev a Trojice jsou si vzájemně podobné v nepodobnosti a nepodobné v podobnosti. Náš doktorand

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

je natolik zaujat tím, co si vytýčil dokázat, že si otázku nutnosti promyslet *analogii* coby způsob vyjádření, kterým si činí nárok na správnost, příliš neuvědomuje. Zcela v zajetí *petitio principii* předkládá své vize – ne nutně nesprávné, avšak nedostatečně odůvodněné. Ponechává „ko-esencialitu“ a „souběžnost“ v pouze slovních pojmenováních, aniž by se pokusil vysvětlit povahu ekleziálního dění. Představit vnitřní dynamiku božského a lidského jednání v jednom, jinými slovy: přiblížit způsob vztahování se a odlišení stvořeného a nestvořeného, kterou vyjadřuje výrazem „trinitarizování“ tří základních rovin synodality (s. 351), předpokládá přesné metafyzické vymezení praxe jako našeho *analogického* vyjadřování. Tento metodologický lapsus je navíc umocněn navrhováním stále se opakujících tvrzení, stěžujících dobrání se toho, o co se vlastně jedná. *Transfer* autorova takto pojatého pojmového pochopení církve bez jeho vnitřního obsahu (katolická teologie vyvozuje své soudy z učení magisteria jako primárního pramene, navrhovaný postup /viz výše/ postupuje opačně) doprovází hromadění až mechanicky se opakující argumentace (dodejme: zúžené a nadbytečné).

Svou *vizu* PRF autor rozvíjí v šesté kapitole (*Strategicko-praktická perspektiva*, s. 415–438; zde opět si název žádá doplnění). Strategický rozvoj PRF představuje sympatickou formou *tančící ikony Trojice*, která svoji do jisté míry provokující způsobem vyjádření plní svoji roli orientující, motivující a kritickou.

Závěr oponentského posudku

Volbou tématu, metody a osobní angažovanosti autor předjímá formulaci otázek, v nichž zohledňuje naléhavou vnitřní potřebu artikulovat palčivost vidění stavu PRF, i své postupně korigované intuice. Méně již mu záleží na čtenáři, jehož vede zbytečně spleťnými záhyby excerpce nutně (?) narůstajícího materiálu, aniž by se odhodlal k jednoznačnosti, lahodnosti a kultivovanosti vyjádření. Práce musí samozřejmě latentně obsahovat všechno to, co autor prostudoval a poznal, explicitní vyjádření si však žádá větší kázeň. Když na sebe kupříkladu prozrazuje: „nejlépe se mi myslí při psaní“ (s. 449), o to přísněji by se měl konfrontovat s požadavky, které čtenář klade vůči autorovi, a to zcela oprávněně. Zde „námaha pojmu“ je více než pocit, že autor mohl vyslovit vše, co chtěl. Svoboda vůči napsanému totiž teprve tvoří možnosti alternativ, kde neexistuje logika „buď a nebo“, ale rovněž logika „et – et“. Kontext návratu českého teologa ze studií v zahraničí často k dilematu, co sdělit, co „se zde neví“, přivádí.

Postupný odstup potřebný k dozrání práce (rahnerovsky řečeno) *od principu k imperativu* lze jen doporučit v dalších autorových pracích. Autor svou disertační práci (kompilace vsutku novátorská, a to v nejlepším slova smyslu), poctivým pastoračně-sociologickým pozorováním a pastoračně-teologickým reflektováním situace, spojeným s představením vize, k poznání synodality a PRF nepochybně podstatně přispěl. Jistý farnost-centrismus vede autora, jak se zdá, k poněkud urputné snaze konstituovat v PRF prostor bazální manifestace synodality. Jádro pojmu synodality ovšem ve své podstatě leží jinde: a sice v jednotě víry, svátostí, v hierarchické jednotě jednotlivých partikulárních církví. Farnost do jisté míry participuje na podstatných prvcích života partikulární církve, která je společenstvím sjednoceným Duchem, hlásáním evangelia, slavením eucharistie a vedením biskupů, ve spolupráci s kněžími. Bez respektování této teofanické a epifanické podoby partikulární církve (jakožto události božsko-lidské) by se mohla synodálně orientovaná PRF

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

stát nositelkou zamlžení podstaty kolegiality, synodality a *communio* a vést k rozdělení, čehož dopady lze jen stěží zahlédnout. Na místě však není ani (skepsí diktovaná) obava z rizika *ekleziálního ateismu* těch, kteří se staví proti hledání nových struktur partnerské spolupráce, řízení a rozhodování. Vědecké poznání – a to práce přes dílčí metodologické nedostatky jednoznačně přináší – připravuje toto normotvorné rozhodování uvnitř církevní tradice, svěřené legitimní autoritě i kriticky tvořivé recepci celého Božího lidu, podložené rozlišováním, jak autor ve své práci přesvědčivě rozvádí.

Z výše uvedených důvodů doporučuji práci k obhajobě.

Olomouc, 27. 8. 2009

prof. Pavel Ambros, Th.D.